

'Klókkenmokum', hoofdstad van 'Nederland Beiaardland'

NB: 's werelds béste beiaardklokken zijn:
die van de illustere klokkengieters:
de Gebroeders Hemony uit Klokkenmokum!

Romantische prent uit ca. 1880
waarop Jhr. Jacob van Eyck samen
met de gebr. Hemony de klokken stemt

bron: <https://www.carillonmiddelstum.nl/hemony/>

<https://www.rodinl/amsterdam-nieuw-west/334897/klokken-carillon-westertoren-voor-een-jaar-stil>

Als jochie zou ik toen ADHD genoemd zijn. Of een aspergerkind. Ik was driftig met geluiden maken. Zingen, stampen, trommelen en 'gitaar' tokkelen op een houten sigarenkistje met elastiekjes. Ik was melomaan. En ik ben nog steeds melomaan. Ik maak nu acceptabele muziekgeluiden op een echte gitaar en roffel nu op een echte drum. Mijn kamer was een kamer van een verwoede verzamelaar. Ik...ik...was verzamelaar van muziekinstrumenten. Ik had minifluitjes van de speelgoedwinkels tot heuse didgeridoo's van de Australische inheemsen. Mijn kleinste instrument was het door de scheepslieden gehanteerde mondharpje van 17 gram en mijn grootste een koperen besbas van 16 kilo. Ik had bijna alles en probeerde overal geluid uit te krijgen en er een melodie op te wrochten. Ik was jaloers op mijn vier jaar oudere broer, die vanaf zijn elfde kerkorgel speelde, maar ja, dat is maar het beste, een kerkorgel paste er niet meer bij in mijn volgepropte jongenskamer.

Tot ik ontdekte dat het wel fijn was erop te jammen, zodat ik net zolang bij de plaatselijk kerkorganist en koster zeurde tot ik een eenmalig Vader Jacob mocht uitproberen, buiten de mistijden om. Tot....ik ontdekte...dat...er een nog groter instrument was, een instrument dat je niet even in je binnenzak stopt. Een instrument dat wel tienduizend kilo kon wegen!!! De beiaard!!! Ik was meteen verkocht en heb net zolang bij de plaatselijke beiaardier gezeurd tot ik Vader Jacob in rockritme op de bellen mocht laten horen. Wat een weelde! Ik strooide...helemaal alleen....in een hoge toren... muzikale klanken over een heel stadje....zodanig dat alle mensen op de grond het wel moesten horen! Eenmaal volwassen, en getrouwd en op leeftijd had ik nog steeds de wens om eens wat vaker erop los te beieren en heb ik beiaardiersles genomen. En nog even later mocht ik (ja ja het beiaardiersvolkje is een toeschietelijk volkje!) steeds vaker even mee naar boven. Zoals bij Boudewijn Zwart in de Westertoren, de Zuiderkerk en de Oudekerk. Of in Harderwijk, Nijkerk, Baarn, Vleuten, Amsterdam Plein 40 45, etc. etc. Wauw! Ik speelde op het grootste instrument en liet soms loepzuivere klokken schallen, gemaakt door de beroemdste en beste klokkengieters ter wereld, de Amsterdamse gebroeders Hemony!

Gijssie.

<https://www.youtube.com/watch?v=3YeuPoVpPhk>

Gijsbreght in Vleuten! ↑

mondharpje

De vrouw van Gijsbreght kan de Hemonyklokken van 'De Wester' wel waarderen, Maar zó dichtbij is wel héééél hard. NB: Quasimodo werd er doof van!!

Bron: <https://www.youtube.com/watch?v=I9SgvqNeLyE>

&: <https://www.werkaandemuur.nl/nl/werk/Amsterdam-Westertoren/1050445>

Zie ook: <https://www.youtube.com/watch?v=obUizR5B7h0&t=4s>

Vaste Westertorenbeiaardier Boudewijn Zwart zwaait vanuit de Wester naar medemusicus Reinier Sijkens.

Bron: https://www.youtube.com/watch?v=bv4xE8wHG_o

<https://stadsherstel.nl/monumenten/sint-nicolaasstraat-51/#gallery-65c78d83f167e-2>

*Ik verhef mijn' toon in 't zingen
Aen den Amstel en het Y,
Op den geest van Hemony,
d'Eeuwige eer van Loteringen,
Die 't gehoor verlekken kon
Op zijn klokspijs, en zijn noten,
Ons zo kunstrijk toegegoten;
't Lust ons op de klokketon,
Om doorluchte torentransen,
Eenen klokkedans te dansen.
Joost van den Vondel*

Vondels ode aan de illustere klokkengieterbroers

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_en_Fran%C3%A7ois_Hemony

♪♪♪

De Sint Jan - toren met klokkenspel in Den Bosch De Bossche speeltrommel

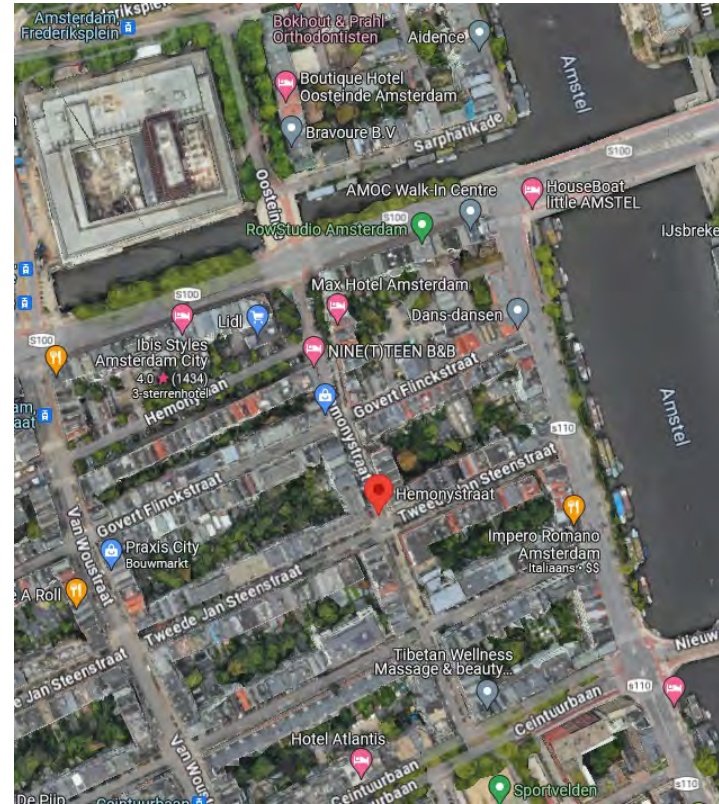
En één van de Bossche speelklokken

In 1676 krijgt de Sint-Jan te Den Bosch een nieuw klokkenspel, ook wel 'beiaard' genoemd. Het nieuwe klokkenspel is van een bekende beiaardbouwer, Hemony. In de zeventiende eeuw is een mooi klokkenspel, vooral een van Hemony, een prestigieus bezit. Er is namelijk een soort wedstrijd tussen de Nederlandse steden gaande wie het mooiste klokkenspel heeft en Gouda wil niet achterblijven bij de andere steden. Vanaf de Middeleeuwen tot ver in de vroegmoderne tijd bepalen

de klokken het ritme van de stad. De klokken laten de mensen weten hoe laat het is, maar bijvoorbeeld ook of er gevaar dreigt. De klokken slaan elk kwartier, wat best verwarrend kan zijn. Probeer maar eens elk kwartier te tellen hoe laat het is; je raakt al snel de tel kwijt. In de zestiende eeuw bedenken de mensen hier een oplossing voor: als de klok een heel of een half uur slaat, klinkt er eerst een soort voorslag in de vorm van een melodie. Deze voorslag omvat steeds meer klokken, halverwege de zestiende eeuw al zeven. Uit deze verzameling klokken is het carillon ontstaan. Het klokkenspel is erg arbeidsintensief. De beiaardier, die de beiaard bedient, moet namelijk elk kwartier de toren opklimmen. Al snel is daar een oplossing voor: een speeltrommel die automatisch een melodie speelt op vaste tijden. Een speeltrommel is een ingewikkeld mechanisme dat eruit ziet als een grote, ronde cilinder met kleine gaatjes. In die gaten steekt men zogenaamde toonstiften, die allemaal een noot representeren. De toonstiften zijn op een ingenieuze manier verbonden met kleine hamertjes die de klokken aanslaan. Soms verplaatst men de stiften, zodat er weer nieuwe melodieën zijn. Naast de beiaard blijft het carillon, dat met de hand bespeeld wordt, ook bestaan. Het is lange tijd de raak van de organist om het carillon te bespelen. Soms krijgt de stadsbeiaardier de opdracht van het stadsbestuur om speciale liederen te spelen, bijvoorbeeld het credo. Het is niet zo dat met de komst van het Hemony-klokkenspel de 'gewone' luidklokken verdwijnen. Ze zijn overigens onderling duidelijk van elkaar te onderscheiden. De luidklokken hebben een klepel aan de binnenkant, de beiaardklokken aan de buitenkant. De luidklokken hebben ieder hun eigen toon. De inwoners van de stad associëren de klank van de klok met een bepaalde gebeurtenis. Zo is er een klok voor brand, voor als de poort bijna sluit, voor een raadsvergadering, voor het slapengaan en voor als er graan in de stad arriveert. Naast dat de klokken luiden bij situaties die het stadsleven bepalen, luiden de klokken natuurlijk ook bij rouw- en trouwdiensten. Er is een ploeg klokkenspelers in dienst bij de kerk om tijdens dit soort gelegenheden de klokken te luiden. Hoe meer men betaalt, hoe meer klokken er luiden. Het constante luiden van de klokken bij bepaalde situaties moet de stedelingen een gevoel van veiligheid en onaantastbaarheid hebben gegeven. Lange tijd geloven de Goudenaren dat de klokken magische krachten hebben. Ze zouden bijvoorbeeld bliksem kunnen breken of de pest teniet doen. Dit is natuurlijk niet zo, maar het laat wel zien hoe diep het ritme van de klokken in de zielen van de inwoners van de stad verankerd is. Voor degenen die een huis vlakbij de Sint-Jan hebben, geldt vandaag de dag ongetwijfeld nog hetzelfde. Al snel is daar een oplossing voor: een speeltrommel die automatisch een melodie speelt op vaste tijden. Een speeltrommel is een ingewikkeld mechanisme dat eruit ziet als een grote, ronde cilinder met kleine

gaatjes. In die gaten steekt men zogenaamde toonstiften, die allemaal een noot representeren. De toonstiften zijn op een ingenieuze manier verbonden met kleine hamertjes die de klokken aanslaan. Soms verplaatst men de stiften, zodat er weer nieuwe melodieën zijn. Naast de beiaard blijft het carillon, dat met de hand bespeeld wordt, ook bestaan. Het is lange tijd de raak van de organist om het carillon te bespelen. Soms krijgt de stadsbeiaardier de opdracht van het stadsbestuur om speciale liederen te spelen, bijvoorbeeld het credo. Het is niet zo dat met de komst van het Hemony-klokkenspel de 'gewone' luidklokken verdwijnen. Ze zijn overigens onderling duidelijk van elkaar te onderscheiden. De luidklokken hebben een klepel aan de binnenkant, de beiaardklokken aan de buitenkant. De luidklokken hebben ieder hun eigen toon. De inwoners van de stad associëren de klank van de klok met een bepaalde gebeurtenis. Zo is er een klok voor brand, voor als de poort bijna sluit, voor een raadsvergadering, voor het slapengaan en voor als er graan in de stad arriveert. Naast dat de klokken luiden bij situaties die het stadsleven bepalen, luiden de klokken natuurlijk ook bij rouw- en trouwdiensten. Er is een ploeg klokkenluiders in dienst bij de kerk om tijdens dit soort gelegenheden de klokken te luiden. Hoe meer men betaalt, hoe meer klokken er luiden. Het constante luiden van de klokken bij bepaalde situaties moet de stedelingen een gevoel van veiligheid en onaantastbaarheid hebben gegeven. Lange tijd geloven de Goudenaren dat de klokken magische krachten hebben. Ze zouden bijvoorbeeld bliksem kunnen breken of de pest teniet doen. Dit is natuurlijk niet zo, maar het laat wel zien hoe diep het ritme van de klokken in de zielen van de inwoners van de stad verankerd is. Voor degenen die een huis vlakbij de Sint-Jan hebben, geldt vandaag de dag ongetwijfeld nog hetzelfde.

Bron: <https://www.canonvannederland.nl/nl/page/105950/beiaard>

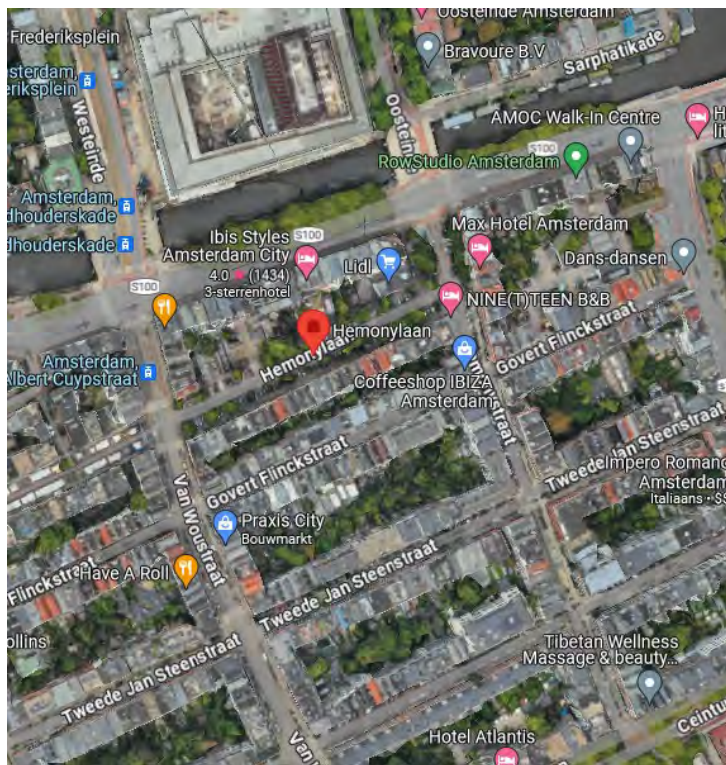

Hemonystraat Amsterdam

https://www.google.nl/maps/place/Hemonystraat,+Amsterdam/@52.3575774,4.8997937,628m/data=!3m1!1e3!4m6!3m5!1s0x47c60991ca888745:0xae863f9947cdbcfbf!8m2!3d52.3568784!4d4.9026323!16s%2Fg%2F11bwpt_sgb?entry=tu

extra info

Hemonylaan Amsterdam

<https://www.google.nl/maps/place/Hemonylaan,+1074+CB+Amsterdam/@52.3575462,4.8982734,628m/data=!3m2!1e3!4b1!4m6!3m5!1s0x47c60991914afaaf:0x6757231feb07db59!8m2!3d52.357543!4d4.9008436!16s%2Fg%2F11bwptllj5?entry=ttu>

Just above the clock-faces is the carillon. The largest 14 of the 51 bells in this carillon were cast by François Hemony in 1658. The modern bells were cast in 1959 by Eijsbouts replacing bells which had been damaged by atmospheric pollution. In 1991 three bells more were added by the same foundry. The smaller Hemony bells, which are not currently in use, can be seen in the tower together with the original baton keyboard from the 17th century. The carillon was enlarged to four octaves and is tuned in meantone temperament. It is the only carillon in the city chiming the entire twenty-four hours (At the request of the residents of the Jordaan District). The drum to do this, was made by Jurriaen Spraeckel from Zutphen in 1659 and it still chimes every quarter of the hour to announce the hour and half hour strike. On the quarter of the hour a short tune is performed. The two strike bells were made by Assuerus (Ahasverus) Koster in 1636. The hour strike bell (F⁹) is the largest in Amsterdam (7509 kg) and is hung in the room for the carillon. The text on this Bourdon bell is: "VERBUM DOMINI

MANET IN ETERNUM - ASSUERUS KOSTER ME FECIT AMSTELDAMI 1636" The smaller bell (A¹) for half hour is hung in top of the spire just under the crown. Weekly on Tuesday at noon the city carillonneur gives his recital on the carillon for an hour. He is also responsible for the tunes on the drum and changes these twice a year. At this moment (2015) Boudewijn Zwart is the city carillonneur. In a lower chamber behind the sounding boards in the tower wall there are three swinging bells also made by François Hemony in 1658. The largest swinging bell was replaced after 27 years by Claude Fremy (his pupil, nephew and successor), because it was cracked. The bells (a major triad) are rung to announce the divine service on Sunday and also when the service is on, during praying the 'Our Father'. This bell by Fremy is also connected with the pedals in the baton keyboard of the carillon. The latest renovation works on the carillon were in 2006 when the tower was also renovated. In that year the crown on top was also painted in its original blue color. The Westertoren is located close to the 'Anne Frank House' where diarist Anne Frank, her family and others were hid in 'the Achterhuis' from Nazi persecution for two years during World War II. The Westertoren is mentioned frequently in her diary – its clock-face on the tower could be seen from the attic of the Achterhuis, and Anne Frank described the chiming of the carillon as a source of comfort. A memorial statue of Anne Frank is located (↓) outside the church at 'Westertoren'.

Beeld Anne Frank

<https://www.westend61.de/en/photo/RHPLF03263/statue-of-anne-frank-outside-westertoren-amsterdam-netherlands-europe>

Signatuur van P. Hemony op de klok van de Oosterkerk (Amsterdam)

Ook gegoten door Hemony ↓

Atlas op het Paleis op de Dam, gegoten door Hemony

https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_en_Fran%C3%A7ois_Hemony

Tof beiaardboek dat ik kreeg (verjaardag)

De amsterdase klokken- en geschutgieterij van François en Pieter Hemony zoals deze geschetst werd door Van den Eekhout, een leerling van Rembrandt. (Topografische atlas, Gem. Archief Amsterdam).

De klokkengieterij aan de Leidsegracht

https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_en_Fran%C3%A7ois_Hemony#/media/Bestand:Hemony.jpg

Voormalige klokkengieterij van Hemony aan het Molenpad, na 1685 verbouwd tot stal, pak- en koetshuis

https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_en_Fran%C3%A7ois_Hemony#/media/Bestand:Voormalige_klokkengieterij_van_Hemony_aan_het_Molenpad.jpg

'De Rijk krijgt' 43 klokken in 2019

De drieënveertig klokken van het nieuwe carillon van De Rijk staan weer in de toren van de Grote Kerk in het dorp, zo meldt mediapartner NH Nieuws. De bijzondere hijsklus is een hoogtepunt in het meerjarenplan om De Rijk z'n klokkenspel terug te geven. Bewoners van het dorp zaten met open mond te kijken. In 1654 ging het oorspronkelijk carillon van De Rijk verloren toen een grote brand het dorp teisterde. De kerktoren ging ten onder, inclusief het klokkenspel. Geld om een nieuw carillon aan te schaffen was er na de herbouw van de toren niet. Tot een aantal jaar geleden het plan ontstond om het carillon terug te laten keren. In 2017 werd de eerste klok gegoten. Begin dit jaar waren alle klokken klaar en gestemd. Maandag werden ze met een hijskraan via een gat in het dak in de toren gehesen. De kleintjes eerst, de allergrootste als laatste. De komende tijd wordt verder in elkaar gezet. De wens is dat het carillon eind september in gebruik kan worden genomen. Voor de stichting Carillon De Rijk was het weer een bijzondere dag. "Dit is een heel groot moment", vindt Fré Harmesen van de stichting. "Een van de grote momenten in de vier jaren dat we hiermee bezig zijn."

NB: In Walvisstad De Rijk, waar mijn betbetbetovergrootvader Jacob en zijn zoon Pieter organist waren, hebben ze sinds kort een spiksplinternieuw carillon waar ik in voorjaar '20 waarschijnlijk even op mag meppen.

Gijsbreght

zie:

https://www.youtube.com/watch?v=KOZv4_NyGYk

De klokkengieter aan het werk

Tot slot een vers

« Diri Don »

(oftewel: 'Hollandsche Clancken, te hier en te daer')

Als ick door oude stadjes loop
Ambacht'lycke gerechten koop
Waarna 'ck my set tenslotte fier
By 'n planckske worst
'n kruuckske bier
Dan wil 'ck 't liefst soete clancken hooren
Van Dietsche of van Vlaemsche tooren
Ick wenschte da 'k hier blyven kon
Van bim bam bom, van diri don

Van Haerlem met de Blauen Tram
Toogh ick naer Herte Aemsterdam
Daer hoord' ick menich alte wys
Vanuit den Beyaert van 't Paleys
Die toonen syn my altoos raeck
O, Nederland let op Uw saeck
'n Web van clancken rond my spon
Van bim bam bom, van diri don

Ick voer naer 't land der kangoeroe
Ik seyld' er in 'n craeck naer toe
Daer sjokt ' ick door d' leege straeten
Myn siel voelde sich ten seerst' verlaeten
Tot daer clonck, schoon, 'n clockenspel
Ick leefde op, sprack: 'Siet Ghe wel!'
't Was Holland da'ck sjuust hooren kon
Van bim bam bom, van diri don

Dat praghtigh spel, hoort seght 't voort
Komt meestentijds uit Aemersfoort
Hoe werkt dit beyeren? Dit gelui?
Ghe leert 't op Het Groote Spui
En die 't heusche bey'ren kent
Bestyge 't Belgenmonument
Beukt daar, in regen en in zon,
Van bim bam bom, van diri don
Van bim bam bom, van diri don
Van bim bam bom, van diri don